

STARTTS

Athör Wël Tënë Pial de Nhom

Abek kënjicke cī loi tënë kɔc pan ciëŋ kɔk akuutnhiim yic African

Yenjö ë Pial de Nhom?

Tënë cɔl World Health Organisation (Akut Pinyinhom Pial Guöp), Pial de nom ë luël... piir de guöp pial këda kɔc ëbën aa njec kækken piath tënë rielden, alëu bī risleyic kek kërac loi piirdeic, alëu looi acin kërac rɔt loi ku yök këpath ku kã ye dɔm, ku alëu bī tãäu këpiath tënë akutnomden. È rɔt lac yök tënë kɔc naŋ kërac matic tuany yenhom tō piirde yic aköldët. Të cī naŋ yic apiath kuat kuony ku kuony wëët tënë raan cī kaŋ njic nyuoth ke kɔc juëc aa lëu bī ben kërac kënë, bī nuëën ku piir apath pial guöp ku alooi apeɪ ku cak këpuoth tō piirdeic. Acin ke bī guöp yar bī ke jem tënë pial de nom ku tuany de nom acie kit de niop.

ANYIKÖL LUËTH vs YITH

ANYIKÖL LUËTH: Raan tuany yenhom ë cī nom mum ku cī muöl.

YITH: Tuany de nhiim cī yök ërin liëp kem kaka dhiënh theer, kãpër, puðu ku tæk, tã rëër kaŋ thīn ku wëi. È ye loi rɔt tënë kɔc abī tuany de nom tō yic piirdeic ëbën. Tuany de nom alëu bī ke töök ku kɔc ka juëc abī nuëën ku piir apath pial guöp.

ANYIKÖL LUËTH: Tuaany de nhiim aa ke cɔl car ku apeth. Ye raan atuany de nom acī lam ku alëu apeth ba cam yīn ku kɔc baai pandu.

YITH: Cɔl bī tuany nom tak bī rukic kãke juëc ke dhiëth, nyith, guir lɔtueŋ, piny nom, piir ku kaŋ, ku ciëŋ, piir ke cī rɔt loi ku ka kɔk. Kɔc atuany ke nhiim aa kec lam kërac ku cie lëu bī yīn ku raan dët cam.

ANYIKÖL LUËTH: Raan tueŋ alëu bī kony kek tuany de nom ë raan tiët.

YITH: Dem kueer ciëŋ theer aa ril apeɪ ku tak bī yiek yīn kony dhil wic apeɪ ku aya kony kaka ciëŋ apath. Arak juëc na tak keek alooi apath na keek aabi mät kek kueer yam akim ku kuony tuany nom ërin kënë luël lɔn yīn acī yök kuony ëbën tō thīn.

ANYIKÖL LUËTH: Tuany de nom ë acie wët dittet, ku alëu bī buoth wei.

YITH: Tuany de nom ë yic kecit tuany aŋou (thukar) ku tuany piöu. Na bī töök tueŋ ke aŋuën.

ANYIKÖL LUËTH: Wël tō thoŋ Inglisi luël tuany de nhiim acie waar apath lɔ thoŋ African ëbën. Kënë luël lɔn yook acie keek yök ba deetic ke ye raan jem nom cɔl pan western (pacuɔl) ku raan akim

YITH: Ee yic lɔn wël ka juëc thoŋ Inglisi tënë ba tëtuc tuany kë nhiim acie lac lëu ba waar thok tō thoŋ juëc African.

Na tak wël kënë thoŋ Inglisi alëu bī tëtuc tō thoŋde raan rin bī raan kënë ku raan jam tënë yen ka raan akim alëu ba kë deetic, ku raan alëu bī kony.

ANYIKÖL LUËTH: Na raan cī tuany de nom, ke luoi apath ë daŋ yen.

YITH: Daŋ ke cī tuany nom acie wët apath. Na niin juëc tuany nhöm kën cī dhoŋ ke cī kaŋ njic lɔn raan kënë atuany abī tuany guöp apeɪ.

ANYIKÖL LUËTH: Acin raan dhiëth kek tuany de nom. Kënë alëu bī ben tã cī yīn dek moɔ ku lɔm wäl rac tō yiguöp kedīt yic.

YITH: Cɔl bī tuany nom aa cīe puɔlic ba deetic. Acin kãk tøk ke puɔlic ku kë tiŋ, cīmën acathtuany ka thiënthii, keek bī cɔl tuany nom, ku lɔn kãke cɔl arilic ba deetic. Tënë abek tuaany nom, cīmën cɔl schizophrenia ku bipolar disorder, alëu dhiëth dɔm kãken nyuoth bī yī tuany – këdit ba lëu lɔn yīn abī rot cuöt tueŋ tuany kën. Tënë kɔc kɔk tak ruk dhiëth aliu. Ku cak ela acie luël lɔn yīn abī tuany yiguöp. Ayindu bī rot cuöt tuany nom ë bī rɔt loi thīn kãke juëc cīe puɔlic ke dhiëth, nyith, guir lɔtueŋ, piny nom, piir ku kaŋ, ku ciëŋ, ke cī rɔt loi piirduic ku ka kɔk.

ANYIKÖL LUËTH vs YITH

ANYIKÖL LUËTH: Luoi jem nom acie kony, ku kene tene koc ci mum nom.

YITH: Abek luoi jem nom e bi yiek luoi kuony ku weet te bi yi kony nom tak kerac tzu ke yin ka kerac yinhom. Kene nong aloo kek loi riel bik guir apath kerac dol yin. Koc juec atuany nom aleu ba nuen ku piir apath na keek aagam bi yok kuony tene took ku kuony yath tuer, matic luoi jem nom ku bi kaka piath war te bi dhil to piirdeic.

ANYIKÖL LUËTH: Jam apei rot guop, looi kerac ku koc man aa kaka nyuth te bi tuany de niim.

YITH: Kak ken eben tak kit de tuany ke niim ku acii dhil loi. Anong kit ka juec ku kene ajuec acie leu tin cimn anek dier apei ku nong kerac ba nin.

Ku tak koc abek aleu nyuth kit ayer ku abek tak bi dhil lo pan akim, ke tedit koc aa tuany de nom acie nyuth keek ci nom mum ayer yeguop ku akec pan akim. Acit tedit wac anyikol lueth tene tuany de nom e lon kene bi yin wic ton ku jam apei rot guop. Col cathatip (movies), atuckit (TV), tuk ku aya wel yam aleu yiek yook anyikol acie yic ku rac apei raan kum lon koc aa tuany de nom keek athor.

Kene ajuec acie yic. Acin kaka nyuth lon koc piir kek tuany de nom aa thor nuene koc koc. Akec acie etok kit de tuany de nom. Kecit bi rot loi ke ton to koc yic atuany de nom, ku caar ka juec de pioc juec ci gat piny nyuth lon kene guer thin ci lom apei wal rac ku mzu, akec kuony piath yok ku ci tonj theer ka ayer kedaj tuany de nom.

ANYIKÖL LUËTH: Tak bi ret nok ku tek bi ret nok amec apiath ku awoc.

YITH: Koc ka juec loi tak thura yenhom tene bi ret nok ku kene acie keek bi yar guop. Acin ke nyuth raan niop. Koc ku yok kuony ku took matic kuony piirduic aleu bi kony loi bi piath tek kene ku koc piande to thin. Dan kerac acie bi kene jal.

ANYIKÖL LUËTH: Na raan pande atuany nom, ke anuen bi duot puou ku rik raan tiet.

YITH: Koc ka juec aa ke tin lon atuany de nom ayur guop, ku wetmony abi kakken tiam erin thiaan kerac ken tak looi keek bi tuol tin kedat ku riac tene ayic. Koc kuony tene raan jem nom ku raan akim kony koc ci tuany nom aleu bi kony raan nuen njic apath bi rielayic.

Ee ril na tak lon koc ci yok ku wic kuony jamic tene tuany de nom ku yipuou aa njic riel ba wetmony ato kecit njic te bi kan looi thin. Kene luell lon kaka jam eben kek raan kony yin to matic acie bi luell raandet ku kam yin ku raan jam kek yin kaka tuany nom.

ANYIKÖL LUËTH: Luoi jam nom e took col pan western (pacul) ku acie kony tene koc cien koc.

YITH: Took de tuany nom kony ke bi yiek kan jam kek raan kuony pial guop njic luoi ken bi ke deetic kit tuanydu, ku bi yi kony be tin kake tak rot. Jam ku rom e ye kedaj African lac yok.

ANYIKÖL LUËTH: Luoi jam nom adhil ba tiit ku mony, ku cienkua koc aa rom abek kerackua loi ku kaka joor kek meth, koc baai ku kocdit akutnom.

YITH: Wetmony e dhel bi yithdu tiit ku e tak yinhom ye na yin bi kuony bei ba lek tene tuanydu.

Ke ci loi rot war

Bik neer luoi cathic nuen tuer tene koc ci panden nyar piny erin ci kerac ton yok ku koc aguon riak keek aab Africa ku nong kit tuany aguom apei erin keracdit yok ku nong kerac koc cimn puou riak, ke STARTTS ci kuany wel pial de nom tene nuen luath luoi kuony ku bi lual ke det pial de nom to akuutniimic African. Kewic pial de nom tene koc ci koc baai aa ril apei yakol de piny akut muok pial guop. Na col luoi bi cien koc koc bi liek ku gam buoth col dhil ariel, ke ke ci rot loi e arilic rin ke ci looi kaka ci maar wen ci reer baai akec guo koc, kaka guom ku bi gam kaka waric akol, thek, thon, alaanh, loon, ku pil de weu eben tak aa bi nong kerac rilic tene pial de nom.

Athor wel kene ci ke guir jemic kek koc ka 15 bany akutniimda matic; Koc Ugandan, Kenyan, South Sudanese, Somali, Gambian, Sierra Leonean, Rwandan, Liberian, Congolese, Guinean, Eritrean, Ethiopian, Burundian, Cameroonian ku Ghanaian. Ee kewic e bi yiek wel apath ku eyic tene pial de nom ku ke loi rot tene koc koc, koc baai panden ku akutniim keek lo Australia ci ben ger Africa. Athor wel kene nyuth anyikol/gam ku yiek weljot ku weet. Ee ril apeidit ba lek lon koc eben anong wel tene tuany yenhom, ka wel kene acie yic kuany to kerac ku bi piir arilic tene koc aaci tuany yenhom, go leu yok pin kaka yic. Acie them bi nyuth rielde cien koc, loon ku jon theek, thonjen, cien, kaka bioth col looi akol ku yath ger koc African areer deted ayer baai panden.

Ci weu yok

Wel tene STARTTS

STARTTS aloo kek koc aaci yok kerac tek yic, ton, ku akec ku awocdit yith koc ke ci kan ben Australia nom tuer, ku bi keek kony bi pial guop ku bi buoth piir apath ku cak kepuoth to piirdeic. Na anek dier abi dhuk cien ku keek anuen bi muk kaka piir, ke apuolic ba ke pioc thon Inglisi, yok luoi, kepiath aret kek koc ruaide, ku yok meth yam.

Luoi NSW tene Took ku Kuony Pial Guop ke Koc ci Agum ku Yon Apei

NSW Service for the Treatment and Rehabilitation of Torture and Trauma Survivors

152-168 The Horsley Drive, Carramar NSW Australia 2163
www.startts.org.au | stts-startts@health.nsw.gov.au | (02) 9646 6700